Commissie
Ruimtelijke Kwaliteit

Bezoekadres:
Weesperplein 8
(Vm. Stadstimmertuin 4-6)

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
www.crk.amsterdam.nl

Integrale Commissie
Advies nr. 2020-11

Status: definitief

Onderwerp	De Nieuwe Meervaart
Datum	1-7-2020 (videoconferentie)
Commissie	[redacted] (per email)
Secretaris	[redacted]
Toelichting	[redacted]
Toehoorders	[redacted] (PMB), [redacted] (Inbo), [redacted] (Stadsdeel)

Achtergrond

In december 2019 zijn drie varianten voor de locatie van de Nieuwe Meervaart behandeld en van commentaar voorzien in de Integrale Commissie van de CRK. Op 2 juni 2020 heeft het College van B&W, op voordracht van de wethouders cultuur en ruimtelijke ontwikkeling, gekozen voor de verdere uitwerking van de locatie in de Sloterplas, tegenover de huidige locatie van de Meervaart. Dit besluit is op 1 juli aan de gemeenteraad voorgelegd.[1]

De eerstvolgende stap in de planontwikkeling is het opstellen van een integraal ambitiedocument voor het nieuwe theatercomplex, het waterfront/ boulevard en de herontwikkeling van de vrijkomende locatie van de huidige Meervaart. Daarmee wordt mede invulling gegeven aan de voorwaarden die in de ogen van de commissie onlosmakelijk met de locatie van het theater in de Sloterplas zijn verbonden.

Vraagstelling

Zijn de aanbevelingen in de ruimtelijke studie geschikt als uitgangspunt voor het op te stellen Ambitiedocument?

[1] Op 2 juli heeft de gemeenteraad ingestemd met de locatiekeuze. Daarbij zijn twee moties aangenomen die aandringen op een integrale benadering van de opdracht waarin een relatie wordt gelegd met de openbare ruimte, de afwaardering van Meer en Vaart en de ontwikkeling van Centrum Nieuw West en op de mogelijkheden voor participatie.

Kan en wil de SIRK een supervisierol vervullen in het hele ontwerptraject voor de Nieuwe Meervaart en de omgeving waarin het gebouw dient te worden ingebed?
Hoe kan vorm worden gegeven aan het proces om tot een vruchtbare architecten- en landschapsarchitectenselectie te komen?

Conclusie

Geadviseerd wordt om de ambitie die met dit initiatief is verbonden, in te zetten ten behoeve van een veelzijdige ontwerpopgave waarin het vernieuwende culturele programma en een werkelijk duurzame wederkerigheid tussen landschap en gebouw leidend zijn. Daarmee kan een eigentijdse invulling en lading worden gegeven aan de wens een 'iconisch gebouw' te realiseren. Bij deze benadering past in de ogen van de Commissie een nieuwe vorm van kwaliteitsborging waarin, in de geest van de Omgevingswet, alle relevante disciplines vertegenwoordigd zijn en met elkaar samenwerken in een transparant proces, waarin op cruciale momenten ook ruimte is voor consultatie en inspraak.

Onderbouwing

Programma

De Nieuwe Meervaart moet gaan voorzien in een laagdrempelig en multifunctioneel podium voor theater, Urban Arts, muziek- en dansonderwijs. Daarbij past een gebouw dat qua opzet en indeling flexibel en aanpasbaar is. Het is waarschijnlijk dat bestaande modellen en referenties voor theaters niet voldoen en het gebouw er anders uit gaat zien dan de vele culturele voorzieningen die we nu in Amsterdam kennen. Het nieuwe gebouw moet vooral kunnen voldoen aan de wisselende eisen die ieder tijdvak aan theaterproducties en andere culturele manifestaties stelt. Het zoeken is naar een concept waarin multifunctionaliteit, laagdrempeligheid en culturele inclusiviteit tot expressie komt. De commissie roept ter inspiratie de oorspronkelijke opzet van de Meerpaal in Dronten in herinnering: een revolutionair ontwerp van Frank van Klingeren dat in de jaren '60 naadloos aansloot op de geest van de tijd.

Locatie

In eerder advies heeft de commissie de voorwaarden geformuleerd waaraan een locatie in het water moet voldoen. In de plas betekent: zichtbaar van alle kanten maar alleen benaderbaar vanaf de landzijde. Dat maakt laden en lossen, bereikbaarheid voor hulpdiensten en het realiseren van vluchtroutes tot een uitdaging. Dat is niet onoplosbaar maar moet wel van het begin af aan in de planvorming worden meegenomen. De vooruitgeschoven positie ten opzichte van de huidige locatie vraagt ook om een extra inspanning om de koppeling aan Centrum Nieuw West te borgen. In de gepresenteerde ruimtelijke studie is een begin gemaakt met de uitwerking van deze thema's. De Commissie mist nog een visie op de Sloterplas als geheel, met een steekhoudende argumentatie wat de locatiekeuze betekent voor de plas en voor het waterfront van Osdorp. Aan het eerdere advies voegt de commissie nu toe dat een locatie 'buiten de bebouwde kom' een unieke kans oplevert om natuur - naast programma - tot leidend thema te maken in de ontwerpopgave. Natuur wordt dan bedoeld in de meest brede zin: biodiversiteit, waterkwaliteit, circulariteit en een zinvolle visuele relatie met de landschappelijke oevers van de Sloterplas.

Van de Coronacrisis hebben we geleerd dat uitwijkmogelijkheid voor 'theater in de buitenlucht' niet alleen een noodgreep is in tijden van pandemie maar ook kansen oplevert voor nieuwe vormen van cultuuraanbod. Het strekt tot aanbeveling daar in het ambitiedocument iets over op te nemen.

Kwaliteitsborging
De commissie ziet drie modellen voor kwaliteitsborging waarin de CRK op wisselende manieren een rol kan spelen.
1. Klassiek: een of tweemaal advies van de Integrale Commissie in het voortraject, gevolgd door een wettelijke toets aan redelijke eisen van welstand in het stadium van vergunningverlening door subcommissie 3.
2. Intensievere begeleiding door de Integrale Commissie: de planvorming wordt in alle stadia door de commissie voorzien van een deskundigenadvies. De commissie kan voor de opgave worden uitgebreid met een theaterexpert (extern deskundige) die de link kan leggen tussen programmering en gebouwvorm en adviseert vanuit een onafhankelijke positie.
3. Model 'Feyenoord City': naar voorbeeld van de gebiedsontwikkeling in Rotterdam waarin de bouw van een nieuw stadion aan de oever van de Maas wordt gecombineerd met de bouw van woningen en de aanleg van een park. Voor de kwaliteitsborging is een aparte 'kamer' ingericht waarin ontwerpers, opdrachtgevers, ambtenaren en welstand samenwerken. Dit gremium vergadert in openbaarheid, biedt ruimte voor inspraak en brengt op gezette tijden verslag uit aan de raad. Dit model is alleen zinvol voor de Nieuwe Meervaart wanneer sprake is van een werkelijke gebiedsontwikkeling waarin het afwaarderen van Meer en Vaart, de verbinding met Osdorpplein en de landschappelijke opgave van de Sloterplasoever zijn meegenomen. Wanneer de opgave onverhoopt beperkt blijft tot de bouw van alleen een nieuw theater dan voldoet model 1 of 2.

Architectenkeuze
De Integrale Commissie kan inhoudelijk adviseren op de gepresenteerde voorstellen en daarmee de jury van advies voorzien. De IC zal niet rechtstreeks deelnemen in het proces van architectenselectie om haar onafhankelijke positie te behouden. De jury kan zich daarnaast laten leiden door een bewonersplatform, zodat het deskundigenadvies naast een advies van belanghebbenden komt te staan en beide in een eindoordeel van de jury kunnen worden meegewogen.

Amsterdam, 6 juli 2020
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Bijlage

Beleidskaders:

- Bestemmingsplan 'Osdorpplein en omgeving' (2013)
- Nationaal aandachtsgebied Westelijke Tuinsteden (RCE)

Aangeleverde stukken:

- 'Amsterdam Nieuw West, Ruimtelijke Studie, Visie Nieuwe Meervaart', jan-april 2020 (R&D)
- 'Kwaliteitsborging Nieuwe Meervaart: procesafspraak en eerste inhoudelijke gedachten wisseling', (projectteam R&D, 1 juli 2020)